

Αθήνα 23.11.1995

ΠΡΟΣ: Καθηγητή κ. Θ. Ξανθόπουλο
Πρόεδρο Τμήματος Πολιτικών Μηχανικών

ΘΕΜΑ: Αναμόρφωση και εκσυγχρονισμός των προπτυχιακών σπουδών του Τμήματος

Κύριε Πρόεδρε,

Επιτρέψτε μου να εκφράσω και εγγράφως τα συγχαρητήριά μου για την εργασία που έχετε κάνει στο εν λόγω θέμα, όπως αυτή αποτυπώνεται στο αναθεωρημένο κείμενο εργασίας, και τη συμφωνία μου με το σύνολο των προτάσεών σας.

Θα ήθελα, επίσης, να συμβάλω στην όλη συζήτηση γύρω από το θέμα, υποβάλλοντας τις σκέψεις μου γύρω από τρία θέματα και τις συνακόλουθες προτάσεις μου.

1. *Ρήξη με το μαθησιακό πρότυπο της απομνημόνευσης*

Πολύ εύστοχα επισημαίνετε στο κείμενό σας (σ. 7) ότι το ισχύον σύστημα εισαγωγής στα πανεπιστήμια είναι ακατάλληλο και ότι ευνοεί την άκριτη αποστήθιση σε βάρος της, απαραίτητης για μέλλοντες επιστήμονες, κριτικής σκέψης. Κατά τη γνώμη μου, αυτό το σύστημα εισαγωγικών εξετάσεων, όπως έχει διαμορφωθεί τα τελευταία 15 χρόνια, αποτελεί μια από τις κύριες πηγές δεινών, τόσο της δευτεροβάθμιας, όσο και της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (σας επισυνάπτω και σχετικό δημοσίευσμά μου στην εφημερίδα *Καθημερινή*). Ωστόσο, εκτιμώ ότι, παρόλο που υπάρχουν λύσεις άμεσες, απλές και δοκιμασμένες (και στην Ελλάδα παλιότερα), δύσκολα θα αλλάξει προς ορθολογική κατεύθυνση το σύστημα αυτό, επειδή συναρτάται με κοινωνικοπολιτικά και (παρα)οικονομικά συμφέροντα, αλλά και με το γενικότερο λαϊκισμό της ελληνικής κοινωνίας γύρω από την παιδεία. Κατά συνέπεια, το Τμήμα μας οφείλει να λάβει τα κατάλληλα μέτρα ώστε να προκαλέσει ρήξη με το μαθησιακό πρότυπο της απομνημόνευσης, το οποίο έχουν ενστερνιστεί και ενσωματώσει οι περισσότεροι από τους φοιτητές που εισάγονται στο Τμήμα και τους ακολουθεί μέχρι το τέλος των σπουδών τους. Το πιο πρακτικό μέτρο που μπορώ να σκεφτώ είναι η γενίκευση των εξετάσεων ελέγχου της κριτικής ικανότητας (με ανοιχτά βιβλία) σε όλα τα μαθήματα όλων των εξαμήνων. Πιο συγκεκριμένα, ο νεοεισερχόμενος στο Τμήμα φοιτητής θα ενημερώνεται από την πρώτη μέρα ότι όλες οι εξετάσεις, τελικές, επαναληπτικές και ενδιάμεσες (τεστ), θα γίνονται με τελείως διαφορετικό τρόπο από αυτόν που έχει συνηθίσει στο λύκειο. Θα έχει τη δυνατότητα να χρησιμοποιεί κατά τη διάρκεια της εξέτασης (και στη θεωρία και στις ασκήσεις) οποιοδήποτε βοήθημα (βιβλίο, σημειώσεις - όχι μόνο τυπολόγια) και κατά συνέπεια θα καλείται να αποδείξει όχι ότι "έμαθε" τη διδακτέα ύλη (π.χ. αποστηθίζοντάς τη), αλλά ότι είναι σε θέση να τη χρησιμοποιήσει δημιουργικά αντιμετωπίζοντας ένα καινούργιο θέμα που εκείνη τη στιγμή του τίθεται. Για την καλύτερη εξοικείωση των πρωτοετών φοιτητών με το νέο σύστημα θεωρώ σκόπιμη την καθιέρωση, από τον πρώτο μήνα του πρώτου εξαμήνου, ενδιάμεσων εξετάσεων (τεστ) σε όλα τα μαθήματα του εξαμήνου. Έχοντας θετική εμπειρία και ως φοιτητής και ως διδάσκων από τη μερική εφαρμογή του συστήματος αυτού, νομίζω ότι είναι πραγματοποιήσιμη, αλλά και επιτακτική, η γενίκευσή του.

2. Ποιότητα διδακτικών βοηθημάτων

Στην πρότασή σας με αριθμό κ (σ. 45) δίνετε έμφαση στην ποιότητα των διδακτικών βοηθημάτων, επισημαίνοντας ότι, κατά την κρίση του έργου των μελών ΔΕΠ, η ποιότητα των βοηθημάτων δεν έχει το ανάλογο συγκριτικό βάρος (π.χ. σε σχέση με τις δημοσιεύσεις). Θα ήθελα να συνηγορήσω σε αυτή την επισήμανση και να προσθέσω τα ακόλουθα:

- Η συγγραφή διδακτικών βοηθημάτων σήμερα δεν έχει σοβαρά αντικειμενικά κίνητρα. Το οικονομικό κίνητρο δεν υπάρχει αντικειμενικά για το περιορισμένο ελληνικό αναγνωστικό κοινό. Αντίθετα, για τα μέλη ΔΕΠ χαμηλών βαθμίδων, έχει αντικίνητρα, δεδομένου ότι ο ανταγωνισμός για την κατάληψη θέσεων ΔΕΠ ή την εξέλιξη με ανοιχτές διαδικασίες, ο οποίος συνεχώς εντείνεται, πρακτικώς βασίζεται στις ερευνητικές εργασίες.
- Αντίθετα, η ερευνητική ενασχόληση έχει σοβαρά αντικειμενικά κίνητρα, οικονομικά (σε περίπτωση χρηματοδοτούμενων προγραμμάτων) και μη (διεθνής προβολή, συγκριτικά πλεονεκτήματα για κατάληψη θέσεων ΔΕΠ).
- Για να υπάρξει σοβαρή βελτίωση των βοηθημάτων (αλλά και γενικότερα, ένταση των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων εις βάρος των ερευνητικών) θα χρειαστεί να δοθούν αντικειμενικά κίνητρα, π.χ. με θεσμοθέτηση (στο πνεύμα που προτείνετε) μεγαλύτερου συγκριτικού βάρους στα διδακτικά βοηθήματα. Δεν γνωρίζω, όμως, αν αυτή η θεσμοθέτηση μπορεί να γίνει από το Τμήμα, στα πλαίσια ερμηνείας του υπάρχοντος νομικού πλαισίου. Αν όμως επιχειρηθεί κάτι τέτοιο θα πρέπει να είναι τεκμηριωμένο νομικά.

3. Κατανομή και ώρες φοιτητικών εργασιών και θεμάτων ανά μάθημα

Στο κείμενό σας ασχολείσθε διεξοδικά με το συνολικό αριθμό ωρών διδασκαλίας και την κατανομή του ανά κατεύθυνση. Ως συμπλήρωση, προτείνω να αντιμετωπιστεί προγραμματισμένα και το θέμα των ωρών, συνολικά και ανά μάθημα, που θα πρέπει να διατίθενται από τους φοιτητές για την εκπόνηση εργασιών και θεμάτων στο σπίτι, σε τρόπο ώστε να μην υπάρχουν ανισοβαρείς απαιτήσεις, οι οποίες πολλές φορές αναγκάζουν τους φοιτητές να παραμελούν μερικά μαθήματα εις όφελος άλλων.

Με εκτίμηση

Δημήτρης Κουτσογιάννης